

A gömöri Petőfi-centennárium

Csonka-Gömör megye kulturünnepe — Az aggteleki barlang megnyitása — Százszáz gyertyafény a Tempe-völgyben — Petőfi, Pákh Albert és Andrássy emlékünnepe

Aggtelek, 1923. augusztus 18.

Petőfi 1845-ben mint segédszerkeztő bentazta majdnem az egész Felvidéket. Ekkor látogatta meg *Kerényit és Tompát*, kikkel az „*Erdei lak*” c. témán versenyzett. Eperjéről és Iglóról Róznaynak vette útját s vándorlásában megénekelte a kis-hnileci korcsmárosnét és a vess-verési csárdát. Rozsnyóról pedig azt írta: „völgyben fekszik mint az alamizsnakrajcár a koldus kalapjában.” Rozsnyó-völgyét *nemzeti zászlónak* mondta (vörös föld, fehér szikla, zöld erdők miatt.) Aggteleki útjában megnézte Erdélyi János költőfaluját: Berzétét. Majd Pelsőcrről néhány óra múlva Aggtelekre értek, hol a világhírű cseppkőbarlangot (1845. május 28-án) Szabó Gedeon aggteleki református rectorral fáklyafény mellett meglátogatta.

Mikor Petőfi az aggteleki cseppkőbarlangot meglátogatta, ezt jegyezte meg:

— Oh, ti szűkebb emberek, jertek ide és boruljatok térdre a szabálytalanság remeke előtt. Mikor a menyországból kiebrudalták a pártos angyalokat, itt kezdtek jövődöbéli lakásukat, a poklot ázni, azonban itt nem boldogulván, másfelé fordultak. Mennyire fáradtak a szegény ördögök a sikertelen munkában, izzadságuk még most is csepeg a félig kész pokol oldalairól és tejéről...

Az aggteleki cseppkőbarlang már Petőfi látogatása idejében is hatalmas méretű volt. Petőfi a barlang belső végén a rectorral együtt nagy betűkkel bevészte a nevét.

A barlang meglátogatása után a faluban a látogatók *vendéglönyvébe* is beírta a nevét, majd visszatért Rozsnyóra s tovább folytatta útját Rimaszombat felé.

Az 1700-as évek elején Miskolcra Pelsőcre látogatott el Déryné Egressy Gáborral együtt. Ekkor Pelsőcra papi gyűlés volt s Déryné a testvérével szintén meglátogatta az aggteleki cseppkőbarlangot. Fehér ruhába mentek a barlangba s feketén jöttek ki. Azért, mert ebben az időben a cseppkőbarlangot még csak szalmatűz világítással mutogatták s ennek pernyéje füstölte be őket.

A kilenc kilométer hosszú barlangot a trianoni szerződés nekünk hagyta, így a Cseh-szlovák határon van a megközelítő vasútállomása, a jósvafői úthoz: Szin állomás.

Az aggteleki cseppkőbarlang feltámadására a Felvidék jeles krónikása: Markó Miklós indította meg a mozgalmat: a Gömöri Kör és a Kárpáti Egyesület támogatásával. (A barlang jelenlegi telekkönyvi tulajdonosa szintén a Ká-

páti Egyesület.) És most csonka Gömör megye az országos Petőfi centennárium alkalmából az aggteleki barlangot megnyitja, a Petőfi társaság közreműködésével pedig Petőfi, Pákh Albert és Andrássy emlékére augusztus 19. éjjelén a cseppkőbarlang termében egy nagyszabású kultúrünnepet rendez. A fáklyafényes éjszakán százszáz gyertyafényű villanyár uszik a Tempe vadregényes völgyében s a barlang belső falára, hová egykor Petőfi bevészte a nevét, egy aranyrovású emléktáblát állítanak, hirdetvén, hogy a természetiimádó költő egykor itt gyönyörködött a földalatti menyorszag remekében. Fáklyafénnyel és harangzúgással ünnepli Gömör Petőfi a természet ölében, ahol egykor a halhatatlan emlékü költő a természet istenéhez imádkozott.

Szent István éjszakáján zarándokolnak a természet vadvirágos templomába, hogy a nemzet legdicsebb fiát Csonkamagyarország végvárán méltóképen ünnepelhesse, hogy az aggteleki barlang örök időken át hirdesse az utókornak Petőfi emlékét.

Az aggteleki éjjeli ünnepen a csonka vármegye diákbartájának: Pákh Albert emlékének is hódol. Akit Petőfi „Frici” barátjának nevezett, Kinek: Amál, Johan és Vilma nővéréhez is kedves barátsága fűződött. Pákh Albert a „Vasárnapi Ujság” szerkesztője is volt. De megemlékeznek ezúttal az ő Andrássyakról is...

Az ünnepet csonka Gömör vármegye székhelye: Putnok városa rendezi a Tüzoltó Egyesület és a Rimamurányi Vasműtársulat özdi zenekarának és dalárdájának bevonásával, illetve közreműködésével.

Vasárnap éjszaka a cseppkőbarlangban a Petőfi Társaság fáklyafény mellett fog ünnepi vándorülést tartani, közben leleplezik a barlang első emléktábláját.

A Petőfi-társaság tagjai, a művészcsoport és a sajtó képviselői a tornanádaskai vicinálissal utaznak Szin állomásra, honnan szénástülesi kocsikon mennek a jósvafői bejáratához. A vendégeket a gömöri társadalom vezetői fogadják a Kárpát Egyesület és a Bükk-ország turistacsoport elnökségével. Az üdvözlő beszédet dr. Eötvényi Olivér ny. főispán, a Kárpát Egyesület elnöke mondja. Nappal a menedékházban ismerkedés és szórakozás. A barlangbavonulás éjjel 10 órakor veszi kezdetét. Minden vendég egy szál gyertyával vonul a barlangba. Egy órán keresztül a barlang bemutatása tart, mely után a nagyteremben kezdetét veszi az impozáns ünnepély.

kezde az írást:

— Örömmel hirdetjük mindenkinek, hogy István, a magyarok királya megdicsőülvén, Krisztus dicsőséges látásának örvend. Legyen ezért az ő neve: Szent...

Ebben a pillanatban leomlott az oltár feletti kárpit s a képről az egész templomon diadal-maskodott el árpád-házi első István királyi palástos, koronás, gloriolás alakja. Az ajkáról mámoros lelkesedéssel szakadt le az öröm, a hála himnusza:

— Te Deum laudamus...

És végigharsogott a templom, a bazilika terén és utcákon, a vár alatt, át az egész országon.

Negyvenöt esztendővel azután augusztus tizenötödiken épp így meglepték a buzgó magyarok a templomot. Talpig feketében, aki tehetett, mindennapos porruhában, akinek nem telt másra. Utolsó útjára kísérték ekkor a királyt. Nem sokára süttogni kezdtek, hogy a nép jó atyja nem is halt meg, mert hol itt, hol ott gyógyítja meg azt, aki bajával sirjához megy panaszra. A fejevári püspök és a barátok siettek elhallgattatni a süttőket, nehogy holmi boszorkányság történjen az egy igaz Isten és az anyaszentegyház kárára. De ez csak addig tartott így, amíg László egyik nagyragu vezérének és udvari tisztének kisleánya halálosan meg nem betegedett. Utolsó menedéktől a boldogult király sirjához vitték a beteg gyermeket. Édesanyja ekkor így fohászkodott az Istenhez:

— Barcsak meggyógyítaná a mi Urunk Jézus Krisztus az én gyermekemet a király könyörgése által!

Az imádság után a halálosan beteg lányka

A centennáriumot az özdi gyári zene- és dal-kör nyitja meg a magyar Híszkeggyel és a Hymusszal. Az emlékbeszédet Pekár Gyula, a Petőfi Társaság elnöke mondja — Petőfi gömöri utazásairól. Vitar Béla dr. akadémikus mondja a második emlékbeszédet az Andrássy ösökről, míg Szigetváry Iván dr. a rozsnyói születéstől Pákh Albertől emlékezik meg. Közben az özdi dalárda Petőfi-dalokat ad elő, majd Komoróczy Miklós tanár palóc nyelven beszél a néphez és Hegyi Anna énekművész az özdi gyári zenekar kísérete mellett Petőfi dalokat és Andrássy József öbester nótáit énekl. A földalatti barlang-ünnepe az özdi zenekar előadása zárja be.

Az ünnepély után a turisták meglátogatják az „új paradicsom” üreget. (Ez négy órai gyaloglást igényel.) Azután a menedékházban elszállásolás. A művész társaságot báró Ragályi Ferencné látja vendégül.

Csonka-Magyarország egyetlen végvári kincsét: az évszázados Baradla barlangot Petőfi centennáriumával adják át újból a nyilvánosságnak.

Tóth Kálmán.

A kormány nem akarja ősz előtt letárgyaltatni a földreformnovellát

A miniszterelnök szabadsága szoros összefüggésben van azzal is, hogy a kormány semmi körülmények között sem hajlandó a földreformnovellát a nyári szünet alatt letárgyaltatni a nemzetgyűléssel. A jövő hét szerdáján összeülő nemzetgyűlés az indennitással kapcsolatban benyújtott kisebb törvényjavaslatokat kezdi tárgyalni és a kormánypart felfogása szerint szeptember elején már megkezdődhet a nemzetgyűlés két hónapra tervezett szünete. A kormánypartban meg vannak győződve arról, hogy a fajvédőknek a földreformnovellával kapcsolatos akciója annak sürgős tárgyalása érdekében kudarcra fog végződni.

Ebben az ügyben az egységes párt vezetősége részéről a közetközölképen nyilatkoztak munkatársunk előtt.

— A földmíveléstügyi miniszter a novella be-terjesztésénél azt kérte, hogy a törvényjavaslatot négy különböző parlamenti bizottság elé utassák. A nemzetgyűlés ehhez egyhangulag hozzájárult. Már most teljesen kizárt dolog, hogy a fontos törvényjavaslatot a bizottságok egy hét alatt letárgyalhassák. A képviselőknek és a bizottság tagjainak ugyanis meg kell adni a módot, hogy alaposan áttanulmányozhassák az egész kérdéskomplexumot. Amíg pedig a különböző bizottságok le nem tárgyalják a javaslatot, addig nem kerülhet a plénum elé. Különben is a kormányparton nem ülnek fel a „fajvédők” ugratásainak. Az egységes párt ebben az ügyben teljesen magáévá tette a kormány felfogását.

Miraculum

— A Reggeli Hírlap eredeti tárcája —

Írta: KÖRÁKÓ BÉLA

A fejevári bazilika rengeteg csarnokában minden talpalattnyi hely megtelt áhitatos néppel. Be sem fért a székesegyházba az egész gyülekezet, hiszen, aki csak tehetett, mind eljött a nagy eseményre. Sűrű sorokban tolongtak az ajtó és a falak körül is. Volt közöttük birtokos nagyur, földhöz ragadt szegény ember, törzső, egyszerű nemes, jobbágy, toprongyos koldus. Még azok is ide merészkedtek, akik máskor az erdő sűrűjében, a tölgyfa tövében a pogány Hadunak áldoznak. Krisztus születését követő ezernyolcvanharminc esztendő augusztus huszadik napjának történetét jegyezték akkor a krónikások.

A fényesen kivilágított oltárnál sok püspök, apátur, szerzetes és világi pap eleven gyűrűjében állt az esztergomi érsek. Vállát dus aranyozású, féhérselyem kazula fűzte, amilyent az egyház örömmisékhez ír elő. Széles, ólesen kiberetvált tonzurájú barát térdelt a főpap elé, vörösbársony párnát tartva a kezén. Az egyházfejedelem kissé meghajolt s a párnáról felemelte a hárompecsétes, összegöngyölt írást. Az érsek bontogatta a zörgő pergamentet.

A szentély jobboldalán alig észrevehető mozgás támadt: a testőrök, zászlósok, seregvezérek térdeltek le és a baldachin alól rugalmas erővel emelkedett fel székből s állt meg feszesen az oltár tekintve László, a daliás király. Az esztergomi főpap szólt:

— Öszentsége bullája.

Az egész nép térdreomlott. Az érsek olvasni

legott feléptült. Az esetnek hamar hírejt város-szerke. Ketelkedni tovább már nem lehetett. — Megindították a vizsgálatot. A szentszék vádló és védő felkutatást az elhunyt király életét, aprólékos figyelemmel vizsgálta át ifjú éveit, uralkodásának és tetteinek minden napját. Az ítéletet is gondosan fogalmazták meg: István életét tiszta, jóillatú erényekkel hímizte ki a gondviselés kegyelméből, utolsó lehelletéig alázattal szolgált az Ur és az egyház parancsait. Különös érdeméül tudatott be az a dicsőséges tett, hogy a kemény, pogány magyarok nyakát Krisztus szelid igája alá hajlította. A bíróság döntését igazolták a szokailan jelek, amikről egytől-egyig bebizonyosodott, hogy valószínű csodák. Így rendelte el a Római Curia a gyors kanonizációt.

Még zúgtak a harangok, az érsek tovább folytatta a misét. A celebráns és a kórus szelid hangon felelgettek egymásnak. Áldozáskor elcsendesedett a templom. László király újra felemelkedett a baldachin alól, levetette válláról Gizella palástját, lecsatolta kardját és az oltár felé indult. Itt egy diakonus kezéből magához vette az Ur élő testét.

Az utolsó áldás után a papság, a király és a nép bevonult a bazilika alá, a kriptába, ahol a szent király hamvait őrizte a kőszir. A szenttéavatás kinyilvánítására fel akarták bontani a szir, hadd lássa a nép jószágos atyjának porladó csontjait, amikből — még a halál után is — annyi csodálatos erő és áldás árad. A processió szent énekekkel vonult a sirhoz. A menet megállott a tetemet záró márványfal előtt. A gyertyák kísérteties fénye, a vontatott melódlak tompa zúgása, az egész fekete színezetű pompa